

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA NILSA VĀLA [*NILS WAHL*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2015. gada 12. martā¹

Lieta C-497/12

**Davide Gullotta,
Farmacia di Gullotta Davide & C. Sas
pret
Ministero della Salute,
Azienda Sanitaria Provinciale di Catania**

(Tribunale Amministrativo Regionale per la Sicilia (Itālija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu — Tiesas kompetence — Prejudiciālo jautājumu pieņemamība — Pamatlietas faktiskie apstākļi, kas ir saistīti tikai ar vienu dalībvalsti — Eiropas Savienības Pamattiesību hartas piemērojamība — Brīvība veikt uzņēmējdarbību — Sabiedrības veselība — Paraaptiekas

1. Savā judikatūrā Tiesa pastāvīgi ir uzsvērusi, ka prejudiciālā nolēmuma procedūra ir Eiropas Savienības Tiesas un valstu tiesu sadarbības instruments, kura ietvaros pirmā sniedz otrajām tādas ES tiesību interpretācijas norādes, kas tām ir nepieciešamas, lai atrisinātu izskatāmās lietas². Tiesa ir akcentējusi arī sadarbības garu, kuram ir jāvalda prejudiciālā nolēmuma procedūrā un kurš valstu tiesām prasa ņemt vērā Tiesas uzdevumu, proti, palīdzēt tiesas spriešanā dalībvalstīs, nevis sniegt konsultatīvus atzinumus vispārīgos vai hipotētiskos jautājumos³.

2. Šodien šiem principiem ir vēl lielāka nozīme tajā ziņā, ka Tiesai gadu pēc gada tiek lūgts pieņemt nepieredzēti daudz lēmumu, no kuriem lielākā daļa attiecas tieši uz lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu⁴. Atsevišķos lūgumos sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesai ir jāinterpretē jaunu Savienības tiesību jomu noteikumi, citos tai ir jāpiemēro Savienības tiesību sistēmas pamatprincipi jaunos apstākļos, kas varētu būt saistīti ar īpaši sarežģītiem ētiskiem vai sociālpolitiskiem jautājumiem⁵.

1 — Oriģinālvaloda – angļu.

2 — Skat., piemēram, spriedumus *The Chartered Institute of Patent Attorneys* (C-307/10, EU:C:2012:361, 31. punkts) un *Danske Slagterier* (C-445/06, EU:C:2009:178, 65. punkts). Skat. arī spriedumu *Meilicke* (C-83/91, EU:C:1992:332, 22. punkts).

3 — Skat. tostarp spriedumus *Kamberaj* (C-571/10, EU:C:2012:233, 41. punkts), *Zurita Garcia* un *Choque Cabrera* (C-261/08 un C-348/08, EU:C:2009:648, 36. punkts) un *Schneider* (C-380/01, EU:C:2004:73, 23. punkts).

4 — Pēdējos gados iesniegto lietu skaits ir nepārtraukti pieaudzis. Savu kulmināciju šis fenomens sasniedza 2013. gadā, kad Tiesa pasludināja lielāko skaitu spriedumu tās vēsturē, kā arī tajā tika iesniegts lielākais skaits jaunu lietu. Tajā gadā gandrīz 60% no šīm lietām bija lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu (skat. Tiesas 2013. gada ziņojumu).

5 — Daži no tiem – spriedumi *Pringle* (C-370/12, EU:C:2012:756), *Z* (C-363/12, EU:C:2014:159), *D* (C-167/12, EU:C:2014:169), *International Stem Cell Corporation* (C-364/13, EU:C:2014:2451) un *Gauweiler* u.c. (C-62/14), vēl nav pasludināts.

3. Lai gan Tiesa jau iepriekš ir bijusi samērā atturīga, atsakoties izskatīt lietas saskaņā ar LESD 267. pantu, un bijusi dāsna, nosakot lūgumu pieņemamību, varētu brīnīties, vai Tiesai nebūtu jābūt daudz stingrākam viedoklim šajos jautājumos. Kā jau esmu apgalvojis iepriekš, Tiesas kompetences paplašināšana Lisabonas līguma spēkā stāšanās rezultātā kopā ar Eiropas Savienības paplašināšanos pēdējā desmitgadē var būtiski ietekmēt Tiesas spēju atrisināt lietas ar nepieciešamo ātrumu, vienlaicīgi saglabājot savu nolēmumu kvalitāti⁶.

4. Manuprāt, šī lieta ir iespēja papildus skaidrot Tiesas judikatūru par šiem jautājumiem, pievēršot uzmanību atsevišķiem pēdējā laikā pieņemtajiem Tiesas nolēmumiem, kuri, šķiet, liecina par noteiktu attīstību. Es uzskatu, ka šī attīstība atbilst šajos secinājumos minētajai analīzei.

I – Atbilstošās tiesību normas

5. Itālijā Likumā Nr. 468/1913 farmaceitisko pakalpojumu sniegšana ir definēta kā “primārā valsts darbība”, ko var veikt tikai pašvaldību aptiekas vai privātas aptiekas, kuras darbojas atbilstoši valdības izsniegtai licencei. Piedāvājuma kontroles īstenošanai ir ieviests administratīvs instruments – “pianta organica”, kas ir sava veida teritoriālais plāns, ar kuru ir paredzēts nodrošināt vienmērīgu zāļu izplatīšanu visā valsts teritorijā. Ir svarīgi norādīt, ka ar vēlāk pieņemto Karaļa dekrētu Nr. 1265/1934 visu zāļu tirdzniecība tika uzticēta tikai un vienīgi aptiekām (122. pants).

6. Ar Likumu Nr. 537/1993 vēlāk tika veikta zāļu pārkvalificēšana, ierindojojot tās vienā no šādām kategorijām: “A klase” – pamatzāles un zāles hronisku slimību ārstēšanai; “B klase” – zāles (kas neietilpst “A klasē”), kurām ir būtiska terapeitiskā nozīme, un “C klase” – citas zāles, kas neietilpst “A klasē” vai “B klasē”. Saskaņā ar Likuma Nr. 537/1993 8. panta 14. punktu zāļu, kas ietilpst A vai B klasē, izmaksas pilnībā sedz *Servizio Sanitario Nazionale* (turpmāk tekstā – “SSN”, Itālijas Valsts veselības dienests), savukārt zāļu, kas ietilpst C klasē, izmaksas pilnībā sedz pircējs.

7. Vēlāk ar Likuma Nr. 388/2000 85. panta 1. punktu “B klase” tika atcelta, savukārt ar Likuma Nr. 311/2004 1. pantu tika izveidota jauna zāļu kategorija – “C a klase” –, lai aptvertu zāles, kuru iegādei nav vajadzīga recepte un kuras pretēji citās kategorijās ietilpstošajām zālēm drīkst publiski reklamēt (parasti tās tiek sauktas par bezrecepšu zālēm). Tāpat kā C klasē ietilpstošo zāļu gadījumā arī C a klasē ietilpstošo zāļu izmaksas sedz pircējs.

8. Ar Dekrētlikumu Nr. 223/2006, kas vēlāk tika pārveidots par Likumu Nr. 248/2006, tika atļauts atvērt jaunas, no aptiekām atšķirīgas tirdzniecības vietas. Tās parasti tiek sauktas par paraaptiekām, un tām ir atļauts pārdot bezrecepšu zāles (“C a klases” zāles).

9. Nesen ar Dekrētlikumu Nr. 201/2011, kurš ir pārveidots par Likumu Nr. 214/2011, tika vēl vairāk paplašināta to zāļu kategorija, kuras ir atļauts pārdot paraaptiekās, kā rezultātā tās šobrīd drīkst izplatīt sabiedrībai dažas no C klasē ietilpstošajām zālēm, kurām nav vajadzīga ārsta recepte. Šis tiesību akts tika īstenots ar Ministrijas 2012. gada 18. aprīļa dekrētu. Visbeidzot, ar Dekrētlikumu Nr. 1/2012, kurš ir pārveidots par Likumu Nr. 27/2012, tika palielināts “pianta organica” iekļauto aptieku skaits – atbilstoši tam šobrīd ir noteikts, ka iedzīvotāju blīvums, kāds vajadzīgs, lai varētu atvērt jaunu aptieku, ir 3300 iedzīvotāju, nevis, kā iepriekš – 4 500 iedzīvotāju.

II – Fakti, tiesvedība un prejudiciālie jautājumi

10. *Davide Giuseppe Gullotta* (turpmāk tekstā – “prasītājs”) ir *Ordine dei Farmacisti di Catania* [Katānijas Farmaceitu apvienībā] reģistrēts diplomēts farmaceits, kuram pieder paraaptieka Itālijā.

⁶ — Skat. manus secinājumus *Venturini* u.c. (no C-159/12 līdz C-161/12, EU:C:2013:529; turpmāk tekstā – “*Venturini*”; 22.–25. punkts).

11. *Tribunal Amministrativo Regionale per la Sicilia* (Sicīlijas reģionālā Administratīvā tiesa, turpmāk tekstā – “*TAR Sicilia*”) prasītājs apstrīdēja *Ministero della Salute* (Veselības ministrija) 2011. gada 13. augusta Rīkojumu Nr. 0034681 (turpmāk tekstā – “apstrīdētais rīkojums”), ar kuru noraidīts prasītāja lūgums atļaut tirgot zāles, attiecībā uz kurām ir jāsaņem ārsta recepte, bet kuru izmaksas SSN neatlīdzina. Prasītājs apgalvo, ka *Ministero della Salute* apstrīdētajā rīkojumā piemērotie Itālijas tiesību akti nav saderīgi ar ES tiesībām vairāku iemeslu dēļ.

12. Tā kā šis tiesvedības kontekstā Itālijas tiesai bija šaubas par attiecīgo Itālijas tiesību aktu saderību ar ES tiesībām, tā nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus trīs prejudiciālus jautājumus:

- “1) Vai brīvības veikt uzņēmējdarbību, nediskriminācijas un konkurences aizsardzības principi, kas paredzēti LESD 49. un nākamajos pantos, pieļauj tādus valsts tiesību aktus, kas neļauj farmaceitam, kurš ir ieguvis attiecīgu kvalifikāciju un ir reģistrēts atbilstošajā profesionālajā apvienībā, bet kurš nav “pianta organica” (teritoriālajā plānā) iekļautas aptiekas īpašnieks, tam piederošajā paraaptiekā mazumtirdzniecībā izplatīt arī zāles, kuru saņemšanai ir nepieciešama tā sauktā “baltā recepte”, proti, zāles, kuru izmaksas nesedz Itālijas valsts veselības dienests, bet pilnībā sedz to pircējs, un ar kuriem šajā nozarē tādējādi ieviests arī aizliegums tirgot atsevišķu kategoriju zāles un kvota attiecībā uz to tirdzniecības vietu skaitu, kas var tikt izveidotas valsts teritorijā?
- 2) Vai Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 15. pants ir interpretējams tādējādi, ka tajā ietvertais princips bez jebkādiem ierobežojumiem ir piemērojams arī attiecībā uz farmaceita profesiju un ka šai profesijai piemītošais vispārējo interešu aspekts nepamato dažādu sistēmu pastāvēšanu attiecībā uz aptieku īpašniekiem un paraaptieku īpašniekiem saistībā ar pirmajā jautājumā minēto zāļu tirdzniecību?
- 3) Vai [LESD] 102. un 106. panta 1. punkts ir interpretējami tādējādi, ka dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas aizliegums bez jebkādiem ierobežojumiem ir piemērojams arī attiecībā uz farmaceita profesiju, ciktāl farmaceits, kurš ir tradicionālās aptiekas īpašnieks un tirgo zāles atbilstoši līgumam, kas noslēgts ar [SSN], gūst priekšrocību no “paraaptieku” īpašniekiem noteiktā aizlieguma tirgot C kategorijas zāles, un to nepamato nenoliedzamās farmaceita profesijas īpašās raksturiezīmes, kas izriet no vispārējās sabiedrības veselības aizsardzības intereses?”

13. Pēc tam, kad *TAR Sicilia* tika nosūtīts Tiesas lietā *Venturini*⁷ pasludinātais spriedums, kas attiecās uz to pašu valsts tiesisko regulējumu, kurš apstrīdēts šajā lietā, tā ar 2014. gada 1. augusta vēstuli informēja Tiesu par to, ka tā vēlas paturēt spēkā savu otro un trešo prejudiciālo jautājumu.

14. Šajā tiesvedībā rakstveida apsvērumus ir iesnieguši *D. Gullotta*, *Federfarma*, Itālijas, Grieķijas un Spānijas valdības, kā arī Komisija. Tiesa nolēma nerīkot tiesas sēdi.

III – Analīze

15. Pirms pēc kārtas tiek izvērtēts katrs prejudiciālais jautājums, es uzskatu, ka būtu lietderīgi sniegt sākotnējas piezīmes par diviem atšķirīgiem, tomēr cieši saistītiem jēdzieniem – Tiesas kompetenci saskaņā ar LESD 267. pantu un lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamību. Lietas dalībnieki, kuri šajā tiesvedībā iesnieguši rakstveida apsvērumus, šķiet, zināmā mērā jauc šos divus jēdzienus. Tas nerada izbrīnu, jo ne vienmēr Tiesa iepriekš ir apstiprinājusi vienotu terminoloģiju savā judikatūrā.

⁷ — No C-159/12 līdz C-161/12, EU:C:2013:791.

A – Sākotnējās piezīmes par Tiesas kompetenci un lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamību

16. Tiesas, tāpat kā visu pārējo Eiropas Savienības iestāžu, loma un funkcijas ir noteiktas saskaņā ar kompetences piešķiršanas principu. Šajā ziņā LES 13. panta 2. punktā ir paredzēts, ka “katra iestāde darbojas saskaņā ar Līgumos noteiktajām pilnvarām un atbilstīgi tajos izklāstītajām procedūrām, nosacījumiem un mērķiem”.

17. Tādējādi Tiesas kompetenci veido Līgumos paredzēto tiesību aizsardzības tiesā sistēma, kas ir pieejama tikai gadījumos, ja ir ievēroti attiecīgie [Līgumos] paredzētie nosacījumi⁸.

18. Attiecībā uz prejudiciālā nolēmuma tiesvedību LESD 267. pantā ir skaidri noteikti vairāki nosacījumi, kas attiecas uz Tiesas kompetenci šajā ziņā⁹. Konkrētāk, šī panta pirmajā daļā ir noteikts, ka uzdotajiem jautājumiem ir jāattiecas uz ES tiesību normām, kuru interpretācija vai spēkā esamība ir apšaubīta pamatlietā. Turklāt šī panta otrajā daļā ir noteikts, ka institūcijai, kas var iesniegt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, ir jābūt dalībvalsts tiesai un ka Tiesas nolēmumam par šo jautājumu ir jābūt vajadzīgam, lai šī tiesa varētu pieņemt nolēmumu pamatlietā. Pēdējais nosacījums it īpaši nozīmē, ka jāpastāv faktiskam strīdam iesniedzējtiesā un Tiesas sniegtajai atbildei ir jābūt nozīmīgai, lai atrisinātu šo strīdu¹⁰.

19. Šie nosacījumi ir jāievēro ne tikai brīdī, kad valsts tiesa vēršas Tiesā, bet gan visas tiesvedības laikā. Ja šie nosacījumi nav ievēroti vai vairs netiek ievēroti, Tiesai ir jāatsakās izskatīt lietu, turklāt tā to var darīt jebkurā tiesvedības brīdī¹¹.

20. Ja savukārt iesniedzējtiesas norādītā informācija ir nepietiekama, lai Tiesa varētu sekmīgi īstenot savu kompetenci vai drīzāk sniegt iesniedzējtiesai noderīgu atbildi, lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu var tikt atzīts par nepieņemamu. Informācija, kas ir jānorāda lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu, ir noteikta Tiesas Reglamenta 94. pantā. Faktiski šī informācija ir paredzēta ar divkāršu mērķi – ne tikai lai Tiesa varētu sniegt noderīgas atbildes, bet arī lai dalībvalstu valdībām, kā arī citām ieinteresētajām personām tiktu dota iespēja iesniegt savus apsvērumus atbilstoši Tiesas statūtu 23. pantam¹².

21. Līdz ar to abas iepriekš minētās situācijas (kompetences neesamība un lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu nepieņemamība) attiecas uz dažādiem procesuālajiem aspektiem. Ja jurisdikcijas neesamība būtībā atspoguļo Tiesas kompetences robežu tajā ziņā, ka tā nevar lemt noteiktos gadījumos, nepieņemamība parasti rodas procesuāla pārkāpuma dēļ, jo iesniedzējtiesa nav ievērojusi procesuālos noteikumus.

8 — Šajā ziņā skat. spriedumu *Unión de Pequeños Agricultores/Padome* (C-50/00 P, EU:C:2002:462, 44. un 45. punkts).

9 — Sal. ar spriedumu *Torrálbo Marcos* (C-265/13, EU:C:2014:187, 27. punkts un tajā minētā judikatūra).

10 — Šajā ziņā skat. manus secinājumus *Torresi* (C-58/13 un C-59/13, EU:C:2014:265, 19.–81. punkts).

11 — Skat. Tiesas Reglamenta (turpmāk tekstā – “Reglaments”) 100. panta 2. punktu.

12 — Skat. tostarp rīkojumu *Viacom* (C-190/02, EU:C:2002:569, 14. punkts un tajā minētā judikatūra).

22. Tāpēc teorētiski šīs divas situācijas ir jānošķir¹³. Tomēr attiecībā uz šo nošķiršanu ir jāņem vērā praktiskāks aspekts. Principā jurisdikcijas neesamību iesniedzējtiesa principā nevar novērst vai labot. Tādējādi lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, kas tiek noraidīts jurisdikcijas neesamības dēļ, Tiesa nekad neizskatīs, ja vien neatklājas būtiski faktiskie elementi, par kuriem Tiesai nav bijis zināms¹⁴. Savukārt valsts tiesa, kuras lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir atzīts par nepieņemamu, vajadzības gadījumā var iesniegt Tiesā jaunu lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, kas atbilst visiem Tiesas Reglamenta 94. pantā noteiktajiem nosacījumiem¹⁵.

23. Noteiktas paralēles var vilkt starp lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu un tiešajām prasībām. Arī attiecībā uz tiešajām prasībām ES tiesas parasti nošķir lietas, kurās tām nav jurisdikcijas, un lietas, kurās prasības ir nepieņemamas. Piemēram, prasība atcelt tiesību aktu tiek noraidīta, pamatojoties uz kompetences neesamību, ja prasītājs apstrīd valsts iestāžu pieņemto aktu spēkā esamību¹⁶ vai valsts tiesu¹⁷ vai citu starptautisko tiesu¹⁸ pasludināto spriedumu spēkā esamību. Tāpat ES tiesas ir atzinušas, ka to kompetencē nav izskatīt prasības par zaudējumu atlīdzību no tādām institūcijām, kas nav ES iestādes, piemēram, dalībvalstu administratīvajām iestādēm¹⁹.

24. Turpretim prasītāja procesuālie pārkāpumi, kas kavē prasības izskatīšanu, nozīmē tikai to, ka prasība tiek atzīta par nepieņemamu. Tādas bieži ir, piemēram, prasības atcelt tiesību aktu, kas netiek celtas LESD 263. pantā noteiktā divu mēnešu termiņa laikā²⁰, prasības, kuras cēlušas personas, kuras nepārstāv advokāts²¹, vai prasības sakarā ar pienākumu neizpildi, kas uzsāktas, neievērojot LESD 258. pantā paredzētās procedūras pirmstiesas posmu²².

25. Ņemot vērā iepriekš minēto, atšķirība starp kompetences neesamību un nepieņemamību nebūtu novērtējama par augstu, jo faktiski tās abas rada vienu un to pašu rezultātu. Tiesa noraida valsts tiesas lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, nemaz nevērtējot prejudiciālo jautājumu būtību.

B – Par pirmo jautājumu

26. Uzdotot pirmo jautājumu, *TAR Sicilia* būtībā vēlas saņemt Tiesas skaidrojumu par to, vai valsts tiesību akti, kuros vienīgi aptiekām paredzētas tiesības pārdot zāles, kuru iegādei ir vajadzīga recepte, bet kuru izmaksas sedz nevis SSN, bet pircējs, ir saderīgi ar brīvības veikt uzņēmējdarbību jomā pastāvošajiem ES noteikumiem.

27. Uzreiz ir jānorāda, ka, manuprāt, būtu jāuzskata, ka iesniedzējtiesa šo prejudiciālo jautājumu ir atsaukusī.

13 — Faktiski abas šīs situācijas ir paredzētas Reglamenta 53. panta 2. punktā, kurā ir noteikts: “Ja Tiesas kompetencē acimredzami nav izskatīt lietu vai ja pieteikums vai prasības pieteikums ir acimredzami nepieņemams, Tiesa pēc ģenerāladvokāta uzklaušanās, neveicot tālākas procesuālās darbības, jebkurā brīdī var lemt, izdodot motivētu rīkojumu”.

14 — Ir jāpatur prātā, ka atbilstošos apstākļus un piemērojamo valsts tiesisko regulējumu nosaka valsts tiesa lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu. Tiesa noteikti neapšaubīs šos lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu minētos apstākļus. Skat., piemēram, spriedumu *Trespa International* (C-248/07, EU:C:2008:607, 36. punkts un tajā minētā judikatūra).

15 — Skat. šajā ziņā Naômé, *C. Le renvoi préjudiciel en droit européen – Guide Pratique*. Larcier, Brisele, 2012 (2. izd.), 85. un 86. lpp.

16 — Skat. rīkojumu *Killinger/Vācija* u.c. (C-396/03 P, EU:C:2005:355, 15. un 26. punkts).

17 — Skat., piemēram, rīkojumu *Kauk/Vācija* (T-334/11, EU:T:2011:408).

18 — Skat., piemēram, rīkojumu *Calvi/Eiropas Cilvēktiesību tiesa* (C-171/14 P, EU:C:2014:2281).

19 — Skat. it īpaši rīkojumu *Gluibier/Vācija* (T-126/98, EU:T:1998:237).

20 — Skat., piemēram, rīkojumu *Alsharghawi/Padome* (T-532/14 R, EU:T:2014:732).

21 — Kā tas ir noteikts Statūtu 19. pantā. Skat., piemēram, rīkojumu *ADR Center/Komisija* (C-259/14 P, EU:C:2014:2417).

22 — Skat. tostarp spriedumu Komisija/Frāncija (C-225/98, EU:C:2000:494, 69. punkts).

28. Tieši tādu jautājumu Tiesai uzdeva *TAR Lombardia* iepriekš minētajā lietā *Venturini*²³. Tiesas kanceleja nosūtīja *TAR Sicilia* Tiesas šajā lietā pasludinātā sprieduma kopiju. Savā atbildē *TAR Sicilia* norādīja, ka tā patur spēkā otro un trešo jautājumu, lai gan tā nepauda skaidru nostāju par pirmo jautājumu. Tāpēc no minētās atbildes *a contrario* izriet, ka iesniedzējtiesa vēlējas atsaukt pirmo jautājumu. *TAR Sicilia* atbildes vispārējais saturs, kurā šī tiesa norāda uz lietā *Venturini* pasludināto spriedumu, šķiet, pamato šādu interpretāciju.

29. Līdz ar to es pirmo jautājumu izvērtēšu pavisam īsi, jo tā man būs iespēja uzsvērt dažus svarīgus procesuālos aspektus.

1) Tiesas kompetence

30. Pirmā jautājuma pieņemamību apstrīd *Federfarma*. *Federfarma* norāda, ka visi iesniedzējtiesā izskatāmas lietas aspekti ir saistīti tikai ar Itāliju. Tādējādi jautājums ir jāuzskata par hipotētisku tajā ziņā, ka ES noteikumi par brīvību veikt uzņēmējdarbību nav piemērojami.

31. Protams, saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, ja iesniedzējtiesā izskatāmajā lietā pastāvošajai faktiskajai situācijai nav nekādas saistības ar kādas pamatbrīvības īstenošanu, attiecīgo valsts tiesību aktu saderības ar norādītajiem Savienības tiesību noteikumiem pārbaude principā nav nepieciešama, lai valsts tiesa varētu pieņemt nolēmumu. Tā kā Līguma noteikumi nav piemērojami iesniedzējtiesā izskatāmajā lietā, atbilde uz uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem nav nepieciešama lietas atrisināšanai²⁴.

32. Ņemot vērā iepriekš minēto, Tiesa vairākās lietās ir atzinusi savu kompetenci un pasludinājusi spriedumu, lai gan faktiskā situācija ir attiekusies tikai uz vienu dalībvalsti.

33. Savos secinājumos lietā *Venturini* es centos sniegt šo lietu nelielu pārskatu, sagrupējot tās trīs galvenajās nolēmumu grupās. Pirmajā nolēmumu grupā (turpmāk tekstā – “*Oosthoek* judikatūra”) Tiesa ir norādījusi, ka, kaut arī lietas faktiskie apstākļi bija saistīti tikai ar vienu dalībvalsti, nevarēja izslēgt noteiktu pārrobežu mēroga ietekmi, ko bija radījuši apstrīdētie valsts tiesību akti, ņemot vērā lietas materiālos ietvertu informāciju. Otrajā nolēmumu grupā (turpmāk tekstā – “*Guimont* judikatūra”) Tiesa atzina uzdotos prejudiciālos jautājumus par pieņemamiem, kaut gan visi pamatlietas aspekti bija saistīti tikai ar vienu dalībvalsti, jo lūgtā ES tiesību interpretācija varēja būt lietderīga iesniedzējtiesai, tā kā valsts tiesību normās tai ir noteikts pienākums piešķirt šīs dalībvalsts pilsonim tādas pašas tiesības, kādas citas dalībvalsts pilsonim tādā pašā situācijā izrietētu no ES tiesībām, proti, valsts tiesību normas aizliedza atgriezenisko diskrimināciju pret pašas dalībvalsts pilsoņiem. Visbeidzot, trešajā nolēmumu grupā (turpmāk tekstā – “*Thomasdünger* judikatūra”) Tiesa ir norādījusi, ka tās kompetencē ir sniegt prejudiciālus nolēmumus attiecībā uz ES tiesību jautājumiem gadījumos, ja iesniedzējtiesās izskatāmajās lietās pastāvošie faktiskie apstākļi neietilpst Savienības tiesību normu tiešajā piemērošanas jomā, bet ja šīs tiesību normas ir kļuvušas piemērojamas ar valsts tiesībām, kurās iekšējām situācijām tiek izmantots tāds pats risinājums, kāds tiek izmantots ES tiesībās²⁵.

23 — EU:C:2013:791.

24 — Skat. tostarp spriedumus *USSL n° 47 di Biella* (C-134/95, EU:C:1997:16, 19. punkts), *RLSAN* (C-108/98, EU:C:1999:400, 23. punkts) un *Omalet* (C-245/09, EU:C:2010:808, 12. punkts).

25 — Skat. manus secinājumus *Venturini* (EU:C:2013:529, 32.–52. punkts).

34. Pēc šo nolēmumu grupu identificēšanas es apgalvoju, ka tie nosaka LESD 267. panta pareizu piemērošanu. Proti, tie attiecas uz lietām, kurās, lai arī visi atbilstošie *faktiskie* elementi bija saistīti tikai ar vienu dalībvalsti, atbilstošie *tiesību* elementi tādi nebija. Tomēr es arī norādīju, ka šķiet, ka dažās no šīm lietām Tiesa ir atzinusi savu kompetenci, pamatojoties vienīgi uz pieņēmumiem, neveicot faktisku pārbaudi par to, vai attiecīgie nosacījumi ir tikuši izpildīti. Proti, lūgumos sniegt prejudiciālu nolēmumu nebija ietverti elementi, kas būtu pamats Tiesas kompetences atzišanai. Es uzskatīju un joprojām uzskatu, ka šāda pieeja ir problemātiska²⁶.

35. Tā kā Tiesas kompetence situācijās, kas ir saistītas tikai ar vienu dalībvalsti, ir izņēmums no vispārīgā principa, es ieteicu, ka lietā *Venturini* Tiesai būtu stingrāk jāpārbauda apstākļi, vai atbilstošie nosacījumi ir ievēroti²⁷. Jo īpaši es ierosināju, lai Tiesa neizskata lietas, ja ne lietas materiālos, ne lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu tekstā nav minēti apstākļi, kas pamatotu Tiesas iespējamo kompetenci, neraugoties uz tīri iekšējiem apstākļiem pamatlietā. Šajā ziņā es uzsvēru, ka šādās situācijās valsts tiesai ir pienākums paskaidrot Tiesai, kādēļ, piemēram, izvērtējamā pasākuma piemērošana varētu traucēt ārvalsts saimnieciskās darbības subjektiem īstenot kādu pamatbrīvību, vai norādīt, ka tās valsts tiesību sistēmā pastāv noteikums vai princips, kas aizliedz atgriezenisko diskrimināciju, kura varētu tikt piemērota šobrīd izskatāmajā situācijā²⁸.

36. Pēc tam lietā *Airport Shuttle Service* ģenerālvokāte J. Kokote [J. Kokott] izdarīja līdzīgu secinājumu. Savos secinājumos viņa arī kritizēja vairākus nolēmumus, kuros Tiesa bija atbildējusi uz uzdotajiem jautājumiem, neraugoties uz to, ka lietas faktiskajos apstākļos nebija pārrobežu elementu. Ģenerālvokāte J. Kokote ieteica, ka Tiesai ir jābūt stingrākai, atzīstot savu kompetenci saskaņā ar LESD 267. pantu attiecībā uz pilnībā iekšējām situācijām tikai vienā dalībvalstī. Viņa atzina, ka dažos no šiem gadījumiem Tiesai joprojām būs jāsniedz atbilde, piemēram, ja ar piemērojamo valsts tiesisko regulējumu tiek aizliegta atgriezeniskā diskriminācija. Tomēr ģenerālvokāte J. Kokote uzsvēra, ka šādos apstākļos valsts tiesas uzdevums ir sniegt Tiesai detalizētu, aktuālu un uzticamu informāciju par šo valsts tiesību aspektu. Ja šāda informācija nav norādīta lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu, Tiesai nebūtu uzreiz jāatzīst sava kompetence un līdz ar to tai principā būtu jāatsakās atbildēt uz uzdotajiem jautājumiem²⁹.

37. Kopš tā laika vairākos lēmumos Tiesa ir paudusi stingrāku nostāju, izvērtējot savu kompetenci saskaņā ar LESD 267. pantu, ja, neraugoties uz to, ka strīds attiecas tikai uz vienu dalībvalsti, valsts tiesa ir lūgusi interpretēt Līguma noteikumus par pamatbrīvībām.

38. Faktiski iepriekš minētajā spriedumā lietā *Airport Shuttle Express* Tiesa ņēma vērā ģenerālvokātes J. Kokotes viedokli un atzina, ka tās kompetencē nav izskatīt valsts tiesas uzdoto jautājumu par LESD 49. panta interpretāciju. Tiesa norādīja, ka pamatlieta attiecas uz situāciju, kura skar tikai Itāliju, un ka lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu nav norādīta nekāda informācija par to, kā prasītāju apstrīdētās valsts tiesību normas varētu ietekmēt ārvalsts saimnieciskās darbības subjektus. Tādējādi Tiesa nolēma, ka lūgtajai LESD 49. panta interpretācijai nav nozīmes iesniedzējtiesā izskatāmajos strīdos³⁰.

39. Lietā *Tudoran* Tiesa neizskatīja jautājumu par to, vai noteikti Rumānijas Civilprocesa kodeksa noteikumi ir saderīgi ar LESD 49. un 56. pantu, ciktāl attiecīgā situācija pamatlietā attiecas tikai uz Rumāniju un lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu nekas nebija minēts par to, ka iepriekšminētā *Guimont* vai *Thomasdünger* judikatūra³¹ būtu piemērojama šajā lietā³².

26 — Turpat, 53.–55. punkts.

27 — Turpat, 24. un 55. punkts.

28 — Turpat, 38., 42.–44., 50. un 51. punkts.

29 — Ģenerālvokātes J. Kokotes secinājumi *Airport Shuttle Express* (C-162/12 un C-163/12, EU:C:2013:617, 26.–60. punkts).

30 — Skat. spriedumu *Airport Shuttle Express* (C-162/12 un C-163/12, EU:C:2014:74, 28.–51. punkts).

31 — Skat. iepriekš 33. punktu.

32 — Rikojums *Tudoran* (C-92/14, EU:C:2014:2051, 34.–42. punkts).

40. Līdzīgi lietā *Szabó* Tiesa neizskatīja vienu no uzdotajiem jautājumiem, jo attiecīgie pamatlietas apstākļi attiecās tikai uz Ungāriju un iesniedzējtiesa nebija izskaidrojusi, kāpēc ES noteikumi, kuru interpretāciju tā bija lūgusi, varētu tikt piemēroti šajā tiesvedībā³³.

41. Līdzīgi Tiesa rīkojās arī citās lietās, kas gan neattiecas uz pamatbrīvībām, bet kuras, ņemot vērā jebkādu saistības ar ES tiesībām neesamību, tika uzskatītas par tādām, kas attiecas tikai uz konkrēto dalībvalsti. Piemēram, lietā *C* Tiesa neizskatīja lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, kas attiecās uz kāda Direktīvas 2004/80/EK par kompensāciju noziedzībā cietušajiem³⁴ noteikuma interpretāciju, jo prasītāja pamatlietā bija cietusi vardarbīgā noziedzīgā nodarījumā, kas tika izdarīts viņas dzīvesvietas dalībvalsts teritorijā. Pirmkārt, Tiesa uzsvēra, ka Direktīvā 2004/80 kompensācija ir paredzēta vienīgi tāda tiša, vardarbīga nozieguma gadījumā, kas ir izdarīts kādā dalībvalstī, kurā nav cietušā pastāvīgā dzīvesvieta. Tā arī norādīja, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru pat šādā pilnībā iekšējā situācijā, kas attiecas tikai uz vienu dalībvalsti, Tiesa var sniegt lūgto interpretāciju, ja iesniedzējtiesai valsts tiesību normās ir noteikts pienākums novērst atgriezenisko diskrimināciju attiecībā pret saviem pilsoņiem. Tomēr Tiesa piebilda, ka tai šāda ierosme nebūtu jāuzņemas, ja no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu neizriet, ka valsts tiesai patiešām ir šāds pienākums. It īpaši jāmin, ka par šo jautājumu nekas nebija minēts šajā lietā iesniegtajā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu³⁵.

42. Turklāt lietā *De Bellis* u.c. Tiesa atzina, ka tās kompetencē nav izskatīt jautājumu par tiesiskās palāvības aizsardzības principu, jo attiecīgā situācija nebija saistīta ar ES tiesībām un attiecīgajā valsts tiesiskajā regulējumā nebija ietverta skaidra atsauce uz ES tiesībām. Līdz ar to *Thomasdünger* judikatūrā noteiktie nosacījumi nebija izpildīti³⁶.

43. Ņemot vērā šos nesen pieņemtos nolēmumus, es secinu, ka Tiesa, šķiet, vairs neuzskata, ka tās kompetencē ir izskatīt pilnībā iekšējas lietas, kas skar tikai vienu dalībvalsti, ja lietas materiālos ir pavisam vāji pierādījumi, kas uz to norāda. Tagad šādos gadījumos Tiesa lūdz iesniedzējtiesām saprotamāk un pilnīgāk pamatot, kāpēc tās uzskata, ka Tiesas kompetencē būtu izskatīt konkrēto lietu.

44. Šādas Tiesas judikatūras attīstības tendences par tās kompetences izvērtēšanu saskaņā ar LEDS 267. pantu ir atbalstāmas. Manuprāt, Tiesas vēlmei sadarboties ar valstu tiesām nav jānozīmē, ka tiek sniegtas atbildes uz jautājumiem, kuri var būt hipotētiski, un tādējādi gadījumos, kad tās kompetence labākajā gadījumā ir apšaubāma.

45. Ņemot vērā iepriekš minēto, ja šis jautājums nebūtu atsaukts, Tiesa *ex officio*, iespējams, būtu izskatījusi jautājumu par tās kompetenci sniegt atbildi³⁷. Proti, nav strīda par to, ka visi pamatlietas fakti attiecas tikai uz Itāliju – prasītājs ir Itālijas pilsonis, kurš dzīvo un kuram pieder paraaptieka Itālijā. Lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu nav norādes uz pārrobežu elementu. Tāpat lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu nav sniegta cita informācija par to, kāpēc LEDS 49. panta interpretācijai tomēr varētu būt nozīme lietas atrisināšanā. It īpaši nav norādīts, ka atbilstošo Itālijas tiesību aktu noteikumi ir interpretējami tāpat kā ES tiesības. Turklāt nekur nav minēts, ka prasītāji iesniedzējtiesā izskatāmajā lietā būtu aizsargāti ar valsts tiesību normu, ar kuru tiek aizliegta atgriezeniskā diskriminācija.

33 — Rikojums *Szabó* (C-204/14, EU:C:2014:2220, 15.–25. punkts).

34 — Padomes 2004. gada 29. aprīļa Direktīva (OV L 261, 15. lpp.).

35 — Skat. C-122/13, EU:C:2014:59.

36 — Skat. C-246/14, EU:C:2014:2291.

37 — Skat., piemēram, spriedumu *Romeo* (C-313/12, EU:C:2013:718, 20. punkts un tajā minētā judikatūra).

46. Apstākļi, ka viens vai vairāki vienas un tā pašas dalībvalsts lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu iepriekš ir bijuši tieši par noteikumu vai principu, kas aizliedz atgriezenisko diskrimināciju, nodarot kaitējumu saviem pilsoņiem, nav pietiekams pamats, lai pieņemtu, ka šāds noteikums vai princips arī būtu piemērojams šobrīd iesniedzējtiesā izskatāmajā lietā. Šāds pieņēmums būtu tīra teoretizēšana, jo Tiesai nav (un nevar būt) noteikti zināma šī noteikuma vai principa piemērošanas joma, tā vieta tiesību normu hierarhijā vai arī attiecīgās likumdošanas vai judikatūras attīstības tendences šajā dalībvalstī³⁸.

2) Būtība

47. Par pirmā prejudiciālā jautājuma būtību, maz ticot, ka Tiesa to vēlētos vērtēt, man atbilde ir skaidra.

48. Lietā *Venturini* Tiesa noteica, ka attiecīgais valsts tiesiskais regulējums var apgrūtināt un padarīt mazāk pievilcīgu farmaceitu, kurš ir citas dalībvalsts pilsonis un kuram ir nodoms apsaimniekot Itālijā paraaptieku, uzņēmējdarbības uzsākšanu Itālijā. Tādēļ šāds valsts tiesiskais regulējums ir brīvības veikt uzņēmējdarbību ierobežojums LESD 49. panta izpratnē. Tomēr Tiesa konstatēja, ka šāds valsts tiesiskais regulējums ir piemērots, lai sasniegtu mērķi nodrošināt drošu un kvalitatīvu iedzīvotāju apgādi ar zālēm, kā arī līdz ar to sabiedrības veselības aizsardzību, un nešķiet, ka tas pārsniegtu to, kas nepieciešams šī mērķa sasniegšanai³⁹.

49. Tā kā valsts tiesiskais regulējums pamatlietā ir tas pats regulējums, kuru Tiesa izvērtēja lietā *Venturini*, uz pirmo jautājumu būtu jāatbild – ja tas nebūtu ticis atsaukts – tieši tāpat, ka LESD 49. pants ir interpretējams tādējādi, ka tas pieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu kā iesniedzējtiesā izskatāmajā pamatlietā esošais, ar kuru farmaceitam, kurš ir ieguvis attiecīgu kvalifikāciju, tam piederošajā paraaptiekā nav ļauts mazumtirdzniecībā izplatīt arī zāles, kuru iegādei ir vajadzīga ārsta recepte un kuru izmaksas nesedz SSN, bet pilnībā sedz to pircējs.

C – Par otro jautājumu

50. Uzdotot otro jautājumu, *TAR Sicilia* būtībā vēlas saņemt skaidrojumu par to, vai Hartas 15. pants (“Brīvība izvēlēties profesiju un tiesības strādāt”) ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kāds ir iesniedzējtiesā izskatāmajā pamatlietā esošais, ar kuru attiecībā uz tiesībām pārdot pirmajā jautājumā minētās zāles tiek nošķirti farmaceiti, kuriem pieder aptiekas, un farmaceiti, kuriem pieder paraaptiekas.

1) Tiesas kompetence

51. Itālijas valdība un Komisija apgalvo, ka Tiesas kompetencē nav atbildēt uz *TAR Sicilia* uzdoto otro jautājumu tajā ziņā, ka Harta nav piemērojama attiecībā uz pamatlietā esošo situāciju.

52. Es neuzskatu, ka šī nostāja ir pareiza.

53. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Eiropas Savienības Pamattiesību hartas piemērošanas joma attiecībā uz dalībvalstu rīcību ir noteikta tās 51. panta 1. punktā, saskaņā ar kuru Hartas noteikumi dalībvalstīm ir saistoši tikai tad, ja tās īsteno Savienības tiesības⁴⁰.

38 — Sal. ar maniem secinājumiem *Venturini* (EU:C:2013:529, 42.–45. punkts) un ģenerālvokātes J. Kokotes secinājumiem *Airport Shuttle Express* (EU:C:2013:617, 54. un 55. punkts).

39 — EU:C:2013:791.

40 — Skat. tostarp spriedumu *Åkerberg Fransson* (C-617/10, EU:C:2013:105, 17. punkts) un rīkojumu *Sociedade Agrícola e Imobiliária da Quinta de S. Paio* (C-258/13, EU:C:2013:810, 18. punkts).

54. Šī tiesību norma apstiprina pastāvīgo judikatūru, saskaņā ar kuru ES tiesību sistēmā garantētās pamattiesības ir jāpiemēro visās situācijās, kuras tiek regulētas ar ES tiesībām, taču ne ārpus šādām situācijām⁴¹. Ja tiesiskā situācija neietilpst ES tiesību piemērošanas jomā, tad Tiesas kompetencē nav to izskatīt un attiecīgi norādītās Hartas normas pašas par sevi nevar būt šīs kompetences pamatā⁴².

55. Šajā ziņā ir jānorāda, ka jēdziens “Savienības tiesību īstenošana” Hartas 51. panta 1. punkta izpratnē paredz, ka ir jābūt pietiekamai saiknei, kas ir ciešāka nekā divu jomu līdzīgums vai vienas jomas netiešā ietekme uz otru jomu⁴³. Lai noteiktu, vai valsts tiesiskais regulējums ir Savienības tiesību īstenošana Hartas 51. panta izpratnē, papildus citiem elementiem vēl ir jāpārbauda: i) vai attiecīgā valsts tiesiskā regulējuma mērķis ir piemērot ES tiesību normu, ii) kāds ir šī regulējuma raksturs un vai tam ir vēl citi mērķi papildus tiem, kas jau ir noteikti ES tiesībās, pat ja šis regulējums ES tiesības var ietekmēt netieši, un iii) vai ir kāds specifisks Savienības tiesību regulējums šajā jautājumā vai tāds, kas šo jautājumu var ietekmēt⁴⁴. Tiesa ir arī secinājusi, ka ES pamattiesības nav piemērojamas noteiktam valsts tiesiskajam regulējumam tādēļ, ka ES tiesībās attiecīgajā jomā nav paredzēti nekādi pienākumi dalībvalstīm saistībā ar situāciju šajā pamatlietā⁴⁵.

56. Ņemot vērā šos principus, tagad es izvērtēšu, vai tiesiskā situācija, kas ir iesniegta izskatīšanai iesniedzējtiesā, ietilpst ES tiesību piemērošanas jomā Hartas 51. panta izpratnē.

57. Diemžēl, lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu nav norādīta kāda konkrēta informācija par šo aspektu. Tomēr, neraugoties uz acīmredzamiem šī nolēmuma trūkumiem, es uzskatu, ka uz šo jautājumu ir jāatbild apstiprinoši. Lietas faktisko apstākļu un pamatlietā piemērojamo ES tiesību noteikumu saikni es interpretēju šādi.

58. No vienas puses, var šķist, ka pamatlietā aplūkotā tiesiskā regulējuma mērķis nav bijis *stricto sensu* īstenot ES tiesības – saskaņā ar tiesisko regulējumu, kuram ir vispārīgāks, ar sabiedrības veselības aizsardzību saistīts mērķis, tiek regulēta zaļu izplatīšana mazumtirdzniecībā Itālijā, lai nodrošinātu drošu un kvalitatīvu iedzīvotāju apgādi ar zālēm⁴⁶.

59. Šajā ziņā ir jānorāda, ka saskaņā ar LESD 168. panta 7. punktu ES rīcībai sabiedrības veselības jomā ir jārespektē dalībvalstu atbildība par to veselības politikas noteikšanu un veselības aprūpes pakalpojumu un medicīniskās aprūpes organizēšanu un sniegšanu. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru pie dalībvalstu pienākumiem pieder veselības aprūpes pakalpojumu un medicīniskās aprūpes vadība un šīm nozarēm atvēlēto resursu sadale. Turklāt Tiesa ir arī noteikusi, ka dalībvalsts var pati izlemt, kādā apmērā tā vēlas nodrošināt sabiedrības veselības aizsardzību un kādā veidā tas ir sasniedzams. Tā kā šis aizsardzības apmērs dažādās dalībvalstīs var būt atšķirīgs, dalībvalstīm šajā ziņā ir piešķirama rīcības brīvība⁴⁷.

60. Tomēr, no otras puses, ES tiesībās ir noteikti konkrēti noteikumi – proti, LESD 49. pants un 52. panta 1. punkts –, kuriem principā var būt ietekme uz pamatlietā aplūkotā tiesiskā regulējuma piemērošanu.

41 — Skat. tostarp rīkojumu *Boncea* u.c. (C-483/11 un C-484/11, EU:C:2011:832, 29. punkts) un spriedumu *Åkerberg Fransson* (EU:C:2013:105, 19. punkts).

42 — Šajā ziņā skat. rīkojumu *Currà* u.c. (C-466/11, EU:C:2012:465, 26. punkts) un spriedumu *Åkerberg Fransson* (EU:C:2013:105, 22. punkts).

43 — Spriedums *Siragusa* (C-206/13, EU:C:2014:126, 24. punkts). Šajā ziņā skat. arī minēto judikatūru.

44 — Turpat, 25. punkts un tajā minētā judikatūra.

45 — Turpat, 26. punkts, un spriedums *Julián Hernández* u.c. (C-198/13, EU:C:2014:2055, 35. punkts).

46 — Sal. ar spriedumu *Venturini* (EU:C:2013:791, 40. un 63. punkts).

47 — Skat. šajā ziņā tostarp spriedumus *Blanco Pérez* un *Chao Gómez* (C-570/07 un C-571/07, EU:C:2010:300, 44. punkts) un *Venturini* (EU:C:2013:791, 59. punkts).

61. Šajā ziņā Tiesa jau ir spriedusi, ka, ja dalībvalsts norāda primārus vispārējo interešu apsvērumus, lai pamatotu tiesisko regulējumu, kas var radīt šķēršļus kādas pamatbrīvības īstenošanai, šis ES tiesībās paredzētais pamatojums ir jāinterpretē, ņemot vērā ES tiesību vispārējos principus un tostarp tagad Hartā garantētās pamattiesības. Tādējādi attiecīgajam valsts tiesiskajam regulējumam paredzētos izņēmumus var piemērot tikai tad, ja tie atbilst pamattiesībām, kuru ievērošanu nodrošina Tiesa⁴⁸.

62. No tā izriet, ka šis pienākums nodrošināt atbilstību pamattiesībām acīmredzami ietilpst Savienības tiesību un līdz ar to Hartas piemērošanas jomā. Tādējādi dalībvalsts veikta ES tiesībās paredzēto izņēmumu izmantošana, lai pamatotu kādas Līgumā garantētas pamatbrīvības šķērslī, ir uzskatāma par “Savienības tiesību īstenošanu” Hartas 51. panta 1. punkta izpratnē⁴⁹.

63. Atgriežoties pie šīs lietas, ar LESD 49. pantu un 52. panta 1. punktu Itālijas iestādēm ir noteikti pienākumi attiecībā uz iesniedzējtiesā izskatīšanā esošo situāciju. Tostarp pasākums, kas ierobežo brīvību veikt uzņēmējdarbību (ierobežojumi izplatīt noteiktas zāles mazumtirdzniecībā), ir jāpiemēro nediskriminējoši – tam ir jābūt atbilstošam, lai sasniegtu valsts politikas izvirzīto mērķi, un tas nevar pārsniegt to, kas ir nepieciešams šī mērķa sasniegšanai⁵⁰.

64. Tāpēc es uzskatu, ka Tiesas kompetencē ir izskatīt *TAR Sicilia* uzdoto otro jautājumu. Tomēr man ir lielas šaubas par šī jautājuma pieņemamību.

2) Pieņemamība

65. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru LESD 267. pantā noteiktās sadarbības ietvaros vajadzība sniegt iesniedzējtiesai noderīgu ES tiesību interpretāciju nozīmē, ka šī tiesa nosaka prejudiciālo jautājumu faktisko apstākļu un tiesiskā regulējuma kontekstu vai vismaz izskaidro faktiskos apstākļus, kas ir šo jautājumu pamatā⁵¹. Šajā ziņā Tiesa ir arī uzstājusi uz to, ka ir nozīmīgi, lai valsts tiesa norādītu precīzus iemeslus, kuru dēļ tā interesējas par ES tiesību interpretāciju un uzskata, ka ir jāuzdod Tiesai jautājumi prejudiciālā nolēmuma sniegšanai⁵². It īpaši Tiesa ir uzsvērusi, ka lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu ir jāsniedz vismaz minimāls skaidrojums tam, kāpēc tā ir izvēlējusies konkrētās ES tiesību normas, kuras tā lūdz interpretēt, un saiknei, ko tā ir konstatējusi starp šīm normām un tiesvedībā piemērojamiem valsts tiesību aktiem⁵³.

66. Kā iepriekš minēts 20. punktā, šīs prasības attiecībā uz lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu saturu ir tieši noteiktas Tiesas Reglamenta 94. pantā, kurām – kā Tiesa to ir nesen uzsvērusi – valsts tiesai ir jābūt zināmām un kas tai ir stingri jāievēro⁵⁴.

67. Ņemot vērā šos principus, es uzskatu, ka attiecībā uz šajā lietā uzdoto otro jautājumu lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu šīs prasības nav izpildītas.

48 — Skat. spriedumu *Pleger* u.c. (C-390/12, EU:C:2014:281, 35. punkts un tajā minētā judikatūra).

49 — Turpat, 36. punkts. Skat. arī ģenerāladvokātes E. Šarpstones [*E. Sharpston*] secinājumus šajā lietā (EU:C:2013:747, 36.–46. punkts).

50 — Skat. šajā ziņā spriedumus *Hartlauer* (C-169/07, EU:C:2009:141, 44. punkts) un *Apothekerkammer des Saarlandes* u.c. (C-171/07 un C-172/07, EU:C:2009:316, 25. punkts).

51 — Skat. tostarp spriedumu *Mora IPR* (C-79/12, EU:C:2013:98, 35. punkts) un rīkojumus *Augustus* (C-627/11, EU:C:2012:754, 8. punkts) un *Mlamali* (C-257/13, EU:C:2013:763, 18. punkts).

52 — Skat. šajā ziņā spriedumu *Mora IPR* (EU:C:2013:98, 36. punkts) un rīkojumus *Mlamali* (EU:C:2013:763, 20. punkts) un *Talasca* (C-19/14, EU:C:2014:2049, 19. punkts).

53 — Skat. šajā ziņā spriedumus *Asemfo* (C-295/05, EU:C:2007:227, 33. punkts) un *Mora IPR* (EU:C:2013:98, 37. punkts). Skat. arī rīkojumu *Laguillaumie* (C-116/00, EU:C:2000:350, 23. un 24. punkts).

54 — Skat. rīkojumu *Talasca* (EU:C:2014:2049, 21. punkts).

68. Lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu nav izskaidrots, pat ne kopsavilkuma veidā, kāpēc iesniedzējtiesa ir lūgusi interpretēt Hartas 15. pantu un kā tas var palīdzēt tajā izskatīšanā esošās lietas atrisināšanā. Valsts tiesa tikai norāda, ka tai ir šaubas par to, kā šajā tiesību normā ietvertie principi var tikt pilnībā piemēroti farmaceita profesijai, lai arī uz šo profesiju ir attiecināmi vairāki pienākumi, kas ir saistīti ar vispārējām interesēm.

69. Šajā ziņā es nevilcinātos apgalvot, ka visi darbinieki un visi uzņēmumi, kas darbojas iekšējā tirgū – neatkarīgi no tā, vai viņiem ir vai nav jāveic pienākumi, kas ir saistīti ar vispārējām interesēm, – var izmantot Hartas 15. pantā paredzētās tiesības. Es arī uzskatu, ka ir grūti noliegt, ka pamatlietā apskatāmais tiesiskais regulējums var daļēji ierobežot šīs tiesības⁵⁵.

70. Tomēr, lai arī ir noteikts, ka šo ierobežojumu var pamatot ar vajadzību aizsargāt sabiedrības veselību⁵⁶, es nesaskatu, kādus vēl attiecīgā valsts tiesiskā regulējuma un ES tiesību nesaderības aspektus ietver Hartas 15. pants.

71. Tik tiešām, Hartas 52. panta 1. punktā ir pieļauts, ka tādu tiesību, kādas ir paredzētas tās 15. pantā, izmantošanai var tikt paredzēti ierobežojumi, ciktāl šie ierobežojumi ir noteikti tiesību aktos, ar tiem tiek respektēta šo tiesību un brīvību būtība un, ievērojot samērīguma principu, tie ir nepieciešami un patiešām atbilst vispārējo interešu mērķiem, ko atzinusi Eiropas Savienība, vai vajadzībai aizsargāt citu personu tiesības un brīvības⁵⁷.

72. Šajā ziņā varētu norādīt, ka Hartas 35. pantā par pamattiesību ir atzītas ikvienas personas tiesības uz profilaktisko veselības aprūpi un ārstniecību.

73. Ņemot vērā minēto, es cerēju, ka lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu iesniedzējtiesa būs paskaidrojusi, kāpēc tā uzskata, ka attiecīgais valsts tiesiskais regulējums pienācīgi nelīdzsvaro šīs divas pamattiesības, vai arī kāpēc ar šo tiesisko regulējumu netiek ievērota Hartas 15. pantā paredzēto tiesību būtība.

74. Tā kā par šiem būtiskajiem aspektiem nav sniegts nekāds skaidrojums, man ir jāsecina, ka *TAR Sicilia* uzdotais otrais jautājums ir nepieņemams, ciktāl iesniedzējtiesas nolēmums neatbilst Reglamenta 94. panta prasībām.

3) Būtība

75. Par iesniedzējtiesas otrā jautājuma būtību iztīrāšu vienīgi šādus aspektus.

76. Nedz lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu, nedz *D. Gullotta* sniegtajos apsvērumos es nesaskatu norādes, ar kurām tiktu apšaubīts apstākļi, ka attiecīgais valsts tiesiskais regulējums ietekmē taisnīgu un atbilstošu līdzsvaru starp brīvību izvēlēties profesiju un tiesībām strādāt, no vienas puses, un tiesībām uz veselības aprūpi, no otras puses. Tāpat es neatrodu nevienu norādi par to, ka Hartas 15. pantā paredzētās tiesības būtu tik ļoti ierobežotas, ka to būtība būtu jāuzskata par apdraudētu.

77. Ievērojot iepriekš minēto, es neuzskatu, ka Hartas 15. pantā ir aizliegts tāds valsts tiesiskais regulējums, kāds ir pamatlietā esošais.

55 — Skat. iepriekš 48. un 49. punktu.

56 — Turpat.

57 — Skat. spriedumu *Schaible* (C-101/12, EU:C:2013:661, 27. punkts un tajā minētā judikatūra).

D – Par trešo jautājumu

78. Visbeidzot, uzdodot trešo jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā vēlas saņemt skaidrojumu par to, vai LESD 102. un 106. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kāds ir pamatlietā esošais, saskaņā ar kuru mazumtirdzniecībā izplatīt noteiktas zāles var tikai aptiekas, nevis paraaptiekas.

1) Pieņemamība

79. Arī attiecībā uz trešo jautājumu man ir šaubas par tā pieņemamību. Lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu atkal nav izskaidrots, kāpēc iesniedzējtiesa uzskata, ka attiecīgais tiesiskais regulējums nav saderīgs ar LESD 102. un 106. pantu.

80. Pirmkārt, attiecībā uz LESD 102. pantu man īsti nav skaidrs, vai iesniedzējtiesa uzskata, ka katrai (vai dažām) no vairāk nekā 15 000 aptieku visā Itālijas teritorijā ir jābūt *atsevišķam* dominējošam stāvoklim, vai arī tām jābūt *kopīgam* dominējošam stāvoklim. Otrkārt, pat pieņemot, ka var tikt noteikts dominējošs stāvoklis, joprojām būtu jāparedz, kā šis stāvoklis varētu tikt prettiesiski izmantots ar mērķi likvidēt konkurenci attiecīgajā tirgū(-os).

81. Par LESD 106. pantu ir jānorāda, ka nesēn Tiesa vēlreiz apstiprināja tās judikatūru par to, ka dalībvalsts pārkāpj LESD 106. panta 1. punktā, lasot to kopā ar LESD 102. pantu, paredzētos aizliegumus tad, ja tā pieņem normatīvos vai administratīvos aktus, ar kuriem tiek radīta situācija, kurā publisks uzņēmums vai uzņēmums, kam dalībvalsts ir piešķirusi īpašas vai ekskluzīvas tiesības, tikai īstenojot tam piešķirtās priekšrocības, būtu nostādīts sava dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas situācijā, vai ja šīs tiesības var radīt situāciju, kurā šis uzņēmums tiktu novests pie šādas ļaunprātīgas izmantošanas. Tiesa arī skaidri noteica, ka, lai konstatētu LESD 106. panta 1. punkta, lasot to kopā ar LESD 102. pantu, pārkāpumu, ir jānosaka reālas vai potenciālas pret konkurenci vērstas sekas, kas var izrietēt no apstākļa, ka dalībvalsts atsevišķiem uzņēmumiem ir piešķirusi īpašas vai ekskluzīvas tiesības⁵⁸.

82. Ņemot vērā minēto, kļūst skaidrs, ka – uzskatot, ka ar attiecīgo tiesisko regulējumu aptiekām tiek piešķirtas īpašas vai ekskluzīvas tiesības LESD 106. panta 1. punkta izpratnē, – joprojām būtu jāsaprot, kāpēc, pēc iesniedzējtiesas ieskatiem, aptiekas var tikt mudinātas ļaunprātīgi izmantot savu dominējošo stāvokli, ievērojot tām piešķirtās īpašas vai ekskluzīvās tiesības.

83. Tomēr nekāds paskaidrojums par šiem jautājumiem nav sniegts. Tāpēc šādos apstākļos nav iespējams saprast, kāpēc un kādā veidā LESD 102. un 106. pantam ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, kāds ir pamatlietā esošais⁵⁹.

84. Es konstatēju, ka diezgan līdzīgs jautājums Tiesai tika uzdots lietā *Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti*, kurā Itālijas tiesa jautāja Tiesai, vai LESD 102. un 106. pantam pretrunā ir valsts tiesiskais regulējums, ar kuru tikai fiskālās palīdzības centriem – akciju sabiedrībām, kuras darbojas saskaņā ar Itālijas Finanšu ministrijas izsniegto atļauju, – tiek piešķirtas ekskluzīvas tiesības sniegt noteiktas konsultācijas un palīdzību nodokļu jautājumos. Savā nolēmumā Tiesa uzsvēra, ka pati dominējošā stāvokļa rašanās, piešķirot īpašas vai ekskluzīvas tiesības, vēl nav nesaderīga ar Līgumiem. Līdz ar to, lai konstatētu LESD 102. un 106. panta 1. punkta pārkāpumu, ar valsts tiesisko regulējumu ne tikai ir jāpiešķir īpašas vai ekskluzīvas tiesības noteiktiem uzņēmumiem, bet šim tiesiskajam regulējumam ir jābūt tādām, ar kuru šie uzņēmumi var ļaunprātīgi izmantot savu dominējošo stāvokli.

58 — Skat. tostarp spriedumus Komisija/DEI (C-553/12 P, EU:C:2014:2083, 41.–46. punkts), *MOTOE* (C-49/07, EU:C:2008:376, 49. punkts) un *Connect Austria* (C-462/99, EU:C:2003:297, 80. punkts).

59 — Faktiski Tiesa noteica, ka lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu precizējuma nepieciešamība attiecībā uz faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem īpaši ir saistīta ar konkurences jomu, ko raksturo faktiski un juridiski sarežģītas situācijas: skat. rīkojumu *Laguillaumie* (EU:C:2000:350, 19. punkts un tajā minētā judikatūra).

Tomēr Tiesa konstatēja, ka nedz lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu, nedz rakstveida apsvērumos nav sniegtas ziņas par faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem, kas tai ļautu noteikt, vai ir izpildītas prasības attiecībā uz dominējoša stāvokļa esamību vai tā ļaunprātīgu izmantošanu LESD 102. panta un 106. panta 1. punkta izpratnē. Līdz ar to tā jautājumu atzina par nepieņemamu⁶⁰.

85. Manuprāt, šādu secinājumu var attiecināt arī uz šo lietu.

2) Būtība

86. Kā minēts iepriekš, norādes par iespējamo LESD 102. panta un 106. panta 1. punkta noteikumu neievērošanu es nevaru atrast ne lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu, ne *D. Gullotta* rakstveida apsvērumos.

87. Tādējādi es nesaskatu iemeslu, kāpēc LESD 102. pants un 106. pants būtu jāinterpretē tādējādi, ka tiem pretrunā ir tāds valsts tiesiskais regulējums, kāds ir pamatlietā esošais, saskaņā ar kuru mazumtirdzniecībā izplatīt noteiktas zāles var tikai aptiekas, nevis paraaptiekas.

E – *Nobeiguma piezīmes*

88. 2014. gadā Tiesa noraidīja gandrīz 40 lūgumus sniegt prejudiciālu nolēmumu vai nu tāpēc, ka tie bija pilnībā nepieņemami, vai arī acīmredzamas Tiesas kompetences neesamības dēļ. Tikpat daudz valsts tiesu lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu tika *daļēji* noraidīti, balstoties uz šo pamatojumu. Liela daļa šo lietu bija tieši par tiem procesuālajiem aspektiem, kas izvērtēti šajos secinājumos: i) jautājumi par pamatbrīvību interpretāciju, neraugoties uz to, ka visi pamatlietas apstākļi attiecās tikai uz vienu dalībvalsti⁶¹, ii) jautājumi par Hartas noteikumu interpretāciju lietās, kurās nebija skaidras saiknes ar ES tiesībām⁶², vai iii) lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu, kuros nebija norādīti uzdots jautājumu pamatā esošie faktiskie un tiesiskie apstākļi⁶³.

89. Diemžēl, bieži vien valsts tiesas uzdod Tiesai jautājumus par valsts tiesību aktu saderību ar ES tiesībām, atsaucoties tikai uz samērā ievērojamu skaitu ES noteikumu, bet nepamatojot, kāda ir katra šī noteikuma nozīme konkrētajā lietā. Līdzīgas problēmas ir ar tiem lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu, kuros, tieši otrādi, tiek apšaubīta valsts tiesību aktu saderība ar ES tiesībām, neidentificējot konkrētus ES tiesību noteikumus.

90. Šāda prakse nav pieņemama. Jebkura lieta, kas tiek noraidīta, pamatojoties uz procesuālajiem noteikumiem, nozīmē ievērojamu resursu izšķērdēšanu gan attiecībā uz valsts tiesu, sagatavojot lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, gan ES tiesu (it īpaši tāpēc, ka lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu tulkojums ir jānodrošina visās Eiropas Savienības oficiālajās valodās). Tiek kavēta arī pamatlietas tiesvedība, kas nav labvēlīgi pamatlietas pusēm.

91. Par Savienības tiesību un tiesu sistēmas ievērošanu, kā tas izriet no LES 19. panta 1. punkta, rūpējas Tiesa un dalībvalstu tiesas. Proti, Tiesai un valstu tiesām ir jānodrošina ES tiesību pilnīga piemērošana visās dalībvalstīs, kā arī to tiesību aizsardzība tiesā, kuras attiecīgajām personām izriet no minētajām tiesībām⁶⁴.

60 — C-451/03, EU:C:2006:208, 20.–26. punkts.

61 — Skat. tostarp spriedumu *Airport Shuttle Express* (EU:C:2014:74) un rīkojumus *Tudoran* (EU:C:2014:2051) un *Szabó* (EU:C:2014:2220).

62 — Skat. tostarp rīkojumus *Kárász* (C-199/14, EU:C:2014:2243), *Pańczyk* (C-28/14, EU:C:2014:2003) un *Široká* (C-459/13, EU:C:2014:2120).

63 — Skat. tostarp rīkojumus *Herrenknecht* (C-366/14, EU:C:2014:2353), *Hunland-Trade* (C-356/14, EU:C:2014:2340) un *3D I* (C-107/14, EU:C:2014:2117).

64 — Sal. ar atzinumu 1/09 (EU:C:2011:123, 66.–69. punkts).

92. Ievērojot šo konstitucionālo pamatprincipu, Tiesa iespēju robežās grib palīdzēt valstu tiesām pildīt to tiesas spriešanas uzdevumu ES tiesību sistēmas ietvaros. Tomēr Tiesai ir zināmi tās darbības Līgumos noteiktie ierobežojumi.

93. Valstu tiesām ir svarīgi ņemt vērā šos ierobežojumus. It īpaši tām ir jāzina nesen pieņemtie nolēmumi, kas norāda, ka Tiesa daudz stingrāk vērtē savu kompetenci, sniedzot prejudiciālus nolēmumus saskaņā ar LESD 267. pantu un nosakot prejudiciālo jautājumu pieņemamību.

94. Vispārīgi sakot, valstu tiesām vienmēr ir jāatceras, ka lojālās sadarbības princips, kas ir LESD 267. pantā⁶⁵ noteiktās procedūras pamatā, ir piemērojams savstarpēji. Tām ir jāpalīdz Tiesai, lai tā palīdzētu tām.

IV – Secinājumi

95. Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, es iesaku Tiesai *Tribunale Amministrativo Regionale per la Sicilia* lietā C-497/12 uzdotos otro un trešo prejudiciālo jautājumu atzīt par nepieņemamiem.

65 — Skat. iepriekš 1. punktu.